

Sylvester, reilu jätkä

Kytäjällä syntynyt ruuna Sylvester, 17, on helsinkiläisen Freja Grönforsin ja hänen äitinsä Ninan yhteinen ratsu, hyvin hoidettu kiiltävä ruunikko, joka näyttää ikäänsä nuoremmalta.

Frejan mielestä hevosen, sen hoidon ja siitä koituvan vaivan jos ilonkin jakaminen äidin kanssa on hyvin toimiva ratkaisu.

Kun useita vuosia ahkerasti tunneilla käyneet Nina ja Freja päätyivät hankkimaan ensimmäisen oman hevosen, heillä oli näkemys siitä miten olisi viisainta toimia:

- Arvelimme, että olisi hyvä ostaa hieman vanhempi, hyväkäyttöksinen ruuna, joka osaa paljon ja jolta voisimme itse oppia lisää. Päätimme myös viedä hevosen tallille, jolla voisimme käydä tunneilla ja osallistua valmennuksiin, kertoo Freja.

- Sylvester on koulutettu monipuolisesti, ja hän on esim. hypännyt säännöllisesti, vaikka onkin kilpaillut pelkästään koululuokissa. Edellisellä omistajalla hän oli 12 vuotta.

Sylvesterillä on osaamisen lisäksi elämäkokemuksen tuomaa viisautta – hyvässä ja pahassa.

- Hän oppii nopeasti, muttei tee koskaan enempää kuin mitä ratsastaja pyytää, ja hänellä on laaja valikoima eri metodeja, joiden avulla luistella tehtävistä. Mutta jos ratsastaja on itsepäinen, hän työskentelee mielellään ja tekee parhaansa. Sitä paitsi hän on äärettömän kiltti. •

Ratsastus koulu

Pelastetaanko polle?

Ratsastuksenopettaja kertoi aikuisoppilaansa ryhtyneen ”pelastamaan” tuntiruunaa, jonka eläinlääkäri oli määrännyt lopetettavaksi. Oppilas kieltäytyi ymmärtämästä, että liikku- maan luodulle eläimelle on armeliaampaa kuolla kuin seistä karsinassa kivut seuranaan. Ihmiselle omat tunteet, surun ja luopumisen tuskan pelko, merkitsivät enemmän kuin se, mikä oli oikein.

Miksi pelkäämme hevosen lopettamista, kieltäydymme edes ajattelemasta sitä saati keskustelemasta asiasta, pohtimasta eri vaihtoehtoja?

Mielestäni yksi ratsastuskoulun tärkeimmistä tehtävistä (kuten olen tainnut kyllästymiseen asti mainita) on kasvattaa innokkaista alkeiskurssilaisista paitsi päteviä ratsastajia myös osaavia hevosenomistajia, jotka ovat kypsiä tekemään ratkaisun hevosen lopettamisesta sinä päivänä, jona sen elämä ei ole enää elämisen arvoista.

Jos helläsydämisenä itseään pitävä omistaja luistaa vastuustaan ja myy vaivaisen hevosensa ihmisille, joilta puuttuu tietoa, taitoa ja arvostelukykä (kukaan muuhan ei hevosta osta) ratkaisu on helppo ja halpa ex-omistajalle, mutta liian usein väärin hevosta kohtaan. Ammattilainen ei koskaan saa toimia siten.

Hevoselle on olemassa vain tämä hetki. Ihmisellä on vastuu. Lopettamis päätös on raskas tehdä, mutta sitä ei saa väistää – eikä tehdä vaikeaksi niiden ihmisten elämää, jotka uskaltavat vastuun ottaa.

Hauskaa joulua!

ANNUKKA

(PS. Juttuvinkkejä, kysymyksiä ja muuta postia voi lähettää joko toimitukseen tai sähköpostilla annukka.jarvi@luukku.com)

Ateenassa joukkuekultaa ratsastanut **Hubertus Schmidt** on taiteilija omassa lajissaan

Hubertus Schmidt, 45, olympiakultamitalisti ja arvostetun Exceptional Professional Rider and Trainer -nimityksen hijjattain saanut kouluratsastaja, natustelee voileipää auton etupenkillä, hörppää välillä jääteetä ja juttelee hyväntuulisesti.

Takana on kolmen päivän valmennusrupeama Ypäjällä, mutta mikään Schmidtin mutkattomassa olemuksessa ei kieli väsymyksestä saati kyllästymisestä. Suomeen on kuulemma mukava tulla, täällä ihmiset ovat ystävällisiä, valmennettavat innokkaita ja vastaanottavaisia. Bonuksena kaikilla Schmidtin näkemillä kouluratsastajilla on istunta ja ylipäätään perusasiat kohdallaan.

- Istunta on tärkein, hän teoittaa, koska se mahdollistaa oikean apujen käytön.

Kyllä vaimo tietää

Schmidt itse aloitti ratsastuksen isänsä silmien alla ja kilpaili esteillä 150-luokissa. Kotitilalla toimi ratsastuskoulu; isällä oli opettajan pätevyys.

- Kun myöhemmin kävin muiden valmentajien - mm. Harry Boldtin ja Klaus Balkenholin - opissa, en muuttanut omaa systeemiäni tai ratsastustapaani. Omaksuin heiltä näkemystä, mutta mitään olennaista en muuttanut.

Tätä nykyä Schmidtin paras työkumppani on oma vaimo Doris, jonka arvostelukykyyn hän luottaa täysin, ja jonka panokselle hän antaa suuren arvon.

- Vaimo on hyväksynyt senkin, että kisapaineissa saatan käyttäytyä tylästi, jopa aggressiivisesti, mikä ei muuten kuulu luonteeseeni, hän tunnustaa.

- Koska teen työtä koko sielustani, tunteet, kuten huoli sairaasta hevosesta, seuraavat tallilta kotiin.

Perheeseen kuuluu myös

Ateenassa joukkuekultaa ratsastanut Hubertus Schmidt aloitti suomalaisen eliittiratsastajien valmentamisen Sydneyn olympialaisten kynnyksellä. - Enkä ole nähnyt tähän mennessä maasta kuin Ypäjän, Sipoon Nevaksen ja lentokentän, hän nauraa.

17-vuotias Nicolas, joka ei juuri hevosista välitä, ja Inga, 15. Isä sanoo ylpeänä, että hän on erittäin taitava, vaikka tuskin tuleva ammattilainen. Tytär kilpailee kansallisella tasolla Prix St. Georges -luokissa.

Herkkyttä, taidetta

Miten olympiaratsastaja valitsee hevosensa?

- Ensimmäiseksi katson askellajeja, niiden puhtautta. Polveutumisen on minulle toisarvoinen asia. Alle kolmevuotiaiden suvulla voi olla suuntaa antavaa merkitystä, sillä tietyissä verilinjoissa jotkut ominaisuudet ovat vahvoja. Tärkeää on myös herkkyys.

Schmidt virnistää hieman: Luultavasti ne hevoset, jotka miellyttävät minua, ovat harrasteratsastajista vaikeita.

Herkkyys painottuu kaikkes-

sa, mitä hän sanoo hevosista, ratsastuksesta tai ratsastajista. Lahjakas ratsastaja on herkkä, uskaltaa ratsastaa tunteella, aistii milloin hevonen liikkuu oikein ja osaa myös tallentaa sen muistiinsa. Schmidt rinnastaa mielellään ratsastuksen ja taiteen. Onnistunut suoritus on kuin tanssia, kuin balettia - aina yhteistyötä.

- Kilpailen tarkistaakseni, miten työskentely on onnistunut, olenko oikealla tiellä, ja saadakseni vahvistusta näkemyksilleni. Kukaan ei ole erehtymätön. Voin kuvitella ratsastavani hyviä piruetteja, mutta teenkin ne huonosti.

Schmidt lukee tarkkaan arvostelupöytäkirjat ja paljastaa arvostavansa maansa kärkituomareiden kuten Dieter Schülen mielipiteitä: Jos hän varoittaa jostakin tai kannustaa johonkin, otan sen varmasti huomioon.

Kansainväliset koulutuomarit ovat kauttaaltaan taitavia hevosmiehiä ja -naisia, jotka pyrkivät tekemään parhaansa ja joilla on vahva itsekritiikki.

On upeaa, kun tuomareilla on rohkeutta luottaa näkemykseensä, ja he antavat pisteitä ratsukon päivän suorituksen mukaan.

Moottoripyörä ja 65 hevosta

Kotona Schmidillä on 65 hevosen ratsastuskeskus.

- Aloitan päivän kahdeksalta ratsastamalla 10-11 hevosta. Sen jälkeen pidän valmennuksia. Viikonloppuisin käyn kisoissa. Tänä vuonna niitä on ollut tavallista enemmän, nelisenkymmentä, normaalin 25 sijaan.

Vaativattomaan tapaansa Schmidt jättää kertomatta, että kauteen on mahtunut 30 GP-starttia, joista hän on voittanut tasan puolet. Sen sijaan hän puhuu hevosenhoitajien merkityksestä: heillä on aikaa hevosille, he osaavat kertoa, millä mielellä ailahtelevainen tamma Wansuela Suerte sattuu olemaan.

- Minä ehdin seurustella hevosteni kanssa vain kisapainoilla. Kotona ei ehdi muuta kuin valmentaa tai ratsastaa. Ja rentoutuakseni ajelen moottoripyörällä.

Arkea ovat lisäksi valmennukset ja klinikat ulkomailla. USA:ssa Schmidt käy kuusi, seitsemän kertaa vuodessa. Hän sanoo jaksavansa rankkaa tahtia, koska jokainen päivä eläinten parissa on erilainen eikä koskaan ikävyyttä:

- Tiedän eläväni tämän maailman aurinkoisella puolella. Minusta on äärettömän kiinnostavaa seurata nuoren hevosen kehittymistä, nostaa sen koulustasoa ja työskennellä sen kanssa parhaassa tapauksessa GP:hen saakka. •

Mutapainia Kildaren kukkuloilla

Sataa, ei sada, sataa – lokakuinen sää vaihtelee Irlannille tyypilliseen tapaan. Sade ei kuitenkaan estä kauden ensimmäiseen metsästysratsastukseen osallistuvia ratsukoita.

- Tuskin maltan odottaa, puuskahtaa Danielle Quinlan, 21, öljyessään ruunansa Luigin kaviota päivän jahtia varten.

Pitokokkina työskentelevä Danielle on osallistunut metsästysratsastuksiin viisi-kuusivuotiaasta alkaen. Ensin isä tai äiti ottivat hänen poninsa mukaan käsihevosenä oman ratsunsa vierelle, ja tytär keikkui satulassa milloin mitenkään päin.

- Mutta aika pian minä pääsin ratsastamaan itsenäisesti, hän muistelee. Samassa rykelmässä laukkailivat myös tuttavaperheitten vesat. Muistot nurinmenoista, muksahduksista maastoesteillä tai kylmistä kylvyistä ojan pohjalla hihittyvät vieläkin. Danielle kertoo, että lapsille järjestetään myös omia leikkimetsästyksiä, jotta he pääsevät kehittämään irlantilaisten arvostamia hyveitä, tasapainoa ja rohkeutta laukata eteenpäin.

Eikö sinua yhtään pelota lähteä jahtiin?

- Ihan tolkuttomasti, myöntää Danielle, mutta vakuuttaa, että ratsastuksen hauskuutta ei edes pelko pysty himmentämään.

Vihreät takit ja torvi

Danielle ja hänen isänsä Paddy ratsastavat huntingeissa pari kertaa viikossa kauden aikana. Kuuluisat metsästysratsastukset saattavat kerätä liiki sata ratsukoa. Nyt jahdissa on vain parikymmentä osallistujaa. Koska se on kauden ensimmäinen, se kestää pari-kolme tuntia tavanoaisten neljän tai viiden sijaan.

Jahtimestari Joseph Moore ja muut järjestäjät ovat kiertäneet kysymässä paikallisilta tilallisilta luvat maitten käyttöön. Vaikka meno näyttääkin sivullisesta hurjalta, se on hyvinkin kurinalaista. Vihreätakkiset jahtimiehet huolehtivat siitä, että kenttä eli ratsukoitten rintama pysyy koossa ja etenee sallitussa askellajissa vain sovittuja reittejä pitkin. Jahtimestari töräyttää torvellaan paitsi jahdin alkaneeksi ja päät-

Danielle öljyää Luigin kaviot hetkeä ennen lähtöä.

tyneeksi myös antaa merkkejä, joita koiratkin tottelevat.

- Meistä on ihanaa viettää päivä ulkoilmassa ratsastaen ja hyvässä seurassa, vakuuttaa harmaantunut pariskunta, joka on osallistunut järjestelyihin.

- Täällä on mukana niin murrosikäisiä kuin isovanhempiakin, mutta kaikki me nautimme vauhdikkaasta laukasta peltojen yli.

Viskiä ja voileipiä

Kun osallistujat ovat ajaneet trailerinsa Joseph Mooren takapihalle ja läheiselle pellolle, keittiössä juodaan alkumaljat ja maistellaan voileipiä. Kaikki ovat pukeutuneet muodolliseen esteratsastusasuum, kiillottaneet saappaansa ja koristaneet plastronginsa tyylikkäällä neulalla.

Seurue kopsuttelee hyvässä järjestyksessä kujia pitkin, kunnes katoaa niityille. Katsojat yrittävät pysyä perässä, useimmat autoilla, jotkut mopoilla tai polkupyörillä, mutta myös jalan.

- Hyvä metsästyshevonen on ennen muuta luotettava, seuralaiseni kertovat.

- Sen on hypättävä, tuli vastaan mitä tahansa, ja liikuttava eteen. Silti hevosen täytyy pysähtyä kun sitä vaaditaan, ja sen on pysyttävä rauhallisena. Siksi puhtaat täysveriset ovat harvinaisia.

Jahdin aikana ylitetään kymmenkunta luonnonestettä. Lähes kaikki hevoset kieltävät syvälle ojalle, jonka töyrät ovat kolmimetriset. Ihmiset kannustavat toisiaan, huutavat ja nauravat hervottomasti, kun joku suistuu satulasta.

- Mutta ensi kerralla jokainen

Lastaus irlantilaisittain: arvokkaat hevoset talutetaan traileriin suitittuina ja satuloina. Riimuvarren sijaan käytetään paalinarua.

Mennäkö ojan yli vai kiertääkö? Osa ratsukoista otti aikalisän sillalla.

Ohi on! Luigi ja Danielle selviytyivät jahdista kolhuitta ja ylittivät tyylikkäästi kaikki maastoestet

jo menee kyselemättä yli, vakuuttaa Paddy kömmittyään takaisin ratsaille.

Tyylikkäämmin ojan ylittää tanakka tinker, joka laskeutuu rauhallisesti pohjalle, kahlaa ylitse ja kipuaa vastarannalle ennen kuin porhaltaa eteenpäin hillitöntä

kiitoa muiden jatkaessa yrityksiään.

Metsästyksen jälkeen koko joukko kerääntyy jälleen yhteen nauttimaan virvokkeita ja ratsastamaan uudelleen jokaisen maastoesteen – etenkin ne, joilla sattui ja tapahtui. •

Joulutunnelmaa tallille ja maneesiin

Näppärä askartelija eh-tii vielä viedä maneesin katsomoon oman tallitontun, tehdä ovensuuhun kynttiläkuuset, istuttaa pikkutonttuja satulahuoneen ikkunalaudalle ja koristella karsinanovet olkitähdillä ja maalatuilla hevosenkengillä. Aaton ratsastusta juhlistamaan voi hevosten otsahinnoihin kietoa joulunpunaista tai kuusenvihreää silkkinauhaa.

Tallitonttu

Tontun vartalo tehdään sukahousuista, jotka täytetään esim. vanhasta tyynystä saadulla superlontäytteellä. Jos sisään laittaa puutikun, tonttu pysyy istumassa. Raajat tehdään samalla tavoin sukka housun pätkistä. Pää erotetaan vartalosta kiertämällä villalankaa muutama kierros kaulan ympäri. Silmät,

nenä ja suu loihditaan esiin neulanpistoilla. Puretusta narusta tai häkilöidystä pellavasta ommellaan harsimapistoilla tukka päälakeen. Tonttu viimeistellään pukemalla se esim. harmaasta trikoosta ommeltuun nuttuun ja myssyyn, joka on leikattu vanhan tonttulakin päästä. Valmistamiseen käsin kuluu 6-7 tuntia.

Hevosenkengät

Pese vanha hevosenkenkä hyvin ja anna kuivua täysin. Suihkuta haluamasi värisellä maalilla (hopea, kulta, pronssi tms.). Kun kenkä on kuivunut, sen voi koristella vaikka hileillä, nauhalla tai ruseteilla.

Olkitähdet

Oljenpätkät kastellaan liimassa ja kultahileissä tms. Tähdet

pohjaksi leikataan pieni pahviympyrä, jolle kuvio sommitellaan ja liimataan. Alustankin voi spreijata samanväriseksi kuin oljet.

Pikkutontut

Tonttuun tarvitaan vähän jalkälää, käpy, massapallo, huopaa, piipunrassia ja oksanpätkä – sekä mielikuvitusta.

Kynttiläkuuset

Halutunkokoisesta kappaleesta kanaverkkoa taivutellaan kartio. Saumasta tulee siisti, kun verkon leikatut päät taivutetaan yhteen esim. pihdeillä. Pienen ulkokäyttöön tarkoitetut joulupalot pujotetaan ja kiinnitetään kartioon sisäkautta kiertäen ylhäältä alaspäin. •

Åsa Forssellin ja Anita Sundin valmistamat tallin joulukoristeet on viisainta sijoitella tunnelmaa luomaan sinne, mihin hevosten hampaat eivät yllä: ikkunalaudoille, satulahuoneeseen, maneesiin.

HEVOSENJÄRKEÄ

Muistojen lumet

Kun tämän talven ensilumi satoi, tajusin etten kolmeenkymmeneenviiteen vuoteen ole tämmöistä kokenut. Ettei uudessa lumessa ole yhtään hevosen jälkiä. Ettei kukaan riemulla laukkaa ja nauti talven tulosta. Eikä kukaan piehtaroi lumienkeleitä puhtaaseen valkoiseen maisemaan.

Se on murheellinen havainto ihmiselle, joka rakastaa japanilaista runoa: Ratsuni jäljet on lumi peittänyt – ne joiden edellä ratsastin – kummeksuvat mitä tietä hän meni.

Miten paljon lumimuistoja hevosista on, ihan siitä ensimmäisen hevoseni ensimmäisen talven lumihevosesta, jonka suojalumesta tein hänelle kaveriksi.

Ja jota Misty osasi kaulailla ja jonka vieressä tuulella seistä kuin se olisi oikea hevosekumppani. Ja kun satoi lunta ja tummaruunikkonni sai pörröiselle talviturkilleen pehmoisen lumiloimen, minulla oli kaksi valkoista hevosta. Lumivaljakko.

Talvikarvan lähtiessä keksin jo silloin lumiharjuksen, kun karkeaan harjaan sieppasin pehmoista lunta, irtoava karva ei mennyt piikkien sekaan, vaan irtosi omaan saappaankorkoon kopauttamalla. Karvan lähtiessähän on aina vielä lunta ja kun silloin hevonen piehtaroi, siihen jää kuva, jota ei herkimmilläkään siveltimellä paraskaan taitelija saa aikaan. Niin kevyesti kuusisataakiloinen lumessa pyörähtää, että karvat jäävät kuin yksitellen vieriviereen lunta värittämään.

Ensimmäisen varsan ensimmäinen lumi ei voi unohtua eikä pakkasella varsan turvan huuruinen karvasto. Ostin jostain ulkomailta nahkaisen kau-

lalenkin, jossa oli kulkuset. Laitoin se aina kunnon lumen kunniaksi ja iloksi seuraavienkin varsojeni kaulaan. Se oli helinää ja kilinää ja kaunistava ravia ja ylpeätä askelta.

Kukaan omista pikkuhevostani ei riehaantunut, kun ne vuorollaan saivat perinnettä kokea. Kilinä ei ollut liian lähellä korvia, vaan raskas kaulapanta painui hennolla kaulalla ensiluntaan kokevan ryntäille saakka soimaan. Siitä tuli ensin käynnille määrätty juhallinen tempo ja sitten ravissa tanssimusiikkia, marssia tietysti myös.

Mistyn opetin reenajolle Väreän Riston opastuksella ja järkevähä hevonen ymmärsi heti, että toisin kuin ratsastettaessa, nyt pysytään keskellä metsätietä. Lumesta oli sekin riemu, että suomenhevosaidin perimä tuli täyteen käyttöön. Kaikki jälkeläiset ajojin pitkillä ohjilla lumikelillä suoraan ja ympyrää ja ylpeän katsoimme yhdessä lumelle tulleita kuvioita.

Ratsukoulun alkaessa tehtiin aina oppilaan kanssa jäljistä kekkosenkuvaa, naama silmäla-seineen mahtui avarille pelloille useaan kertaan kuin andywarhol olisi ollut taittelemassa.

Yhden kerran muistan ihmetelleeni Pusulan pikkukylällä lumen väriä, kun Minkin kanssa lumipyryn jälkeen ratsastettiin piirrelyämme katsoin aamuhämärässä kauniita olympiarenkaitamme. Olivat ympyrät kauniit ja sujuvat, viisi pyöreätä rengasta juuri oikeassa kuviossa, mutta ne erotuivat liian valkoisina. Ihan totta, viimeisin taivaalta tullut lumilähetyks oli ollut tummanharmaata ja askeleet toivat esille aiemman valkoisen lumen.

Oli pakko lukea lehdet tarkkaan ja sieltä selitys löytyi: Saksan teollisuus oli lähettänyt eteläiseen Suomeen likaista lunta. Ei pitänyt huolestua, tuulet vaan olivat siepanneet saastuneemmasta Euroopansyrjästä lumilähetyksen, jotta osaisimme olla kiitollisia normaalista puhtaasta lumesta.

Mitä nyt kaipaen eniten, kun hevosia ei ole ja on talvi. En kaipaa lumitöitä päästäkseni talolta tallille aamukuudelta. En kaipaa sitä juonittelua, mihin laittaisin lintujen kauralyhteen, etteivät hevoset sitä napsi. Kaipaen sitä, kun hevoset katsovat ikkunasta sisään. Aina hyvälumisina talvina, varsinkin kevätpuolella kun katolta pudonneet massat olivat nostaneet räystään alle kumppareen, hevoset nousivat tälle lumivuorelle ikkunan takana ja kurkkivat sisälle. Mitäs teet siellä, miksi koirat saavat olla kanssasi sisällä...kysymyksiä ja sitten lipaisu kielellä ikkunaruuutuun. Ettei ruutu vaan menisi rikki kun muutama tehokas turpa ojentui yhtäaikaan lasiin, sain hyvän syyn mennä ulos ja heittää lumelle ylimääräiset heinät tai nokkoset. Kyllä minä sitäkin passaamista kaipaen, hevosten halua vaikuttaa päivän kulkuun ja muuttaa työjärjestystä ja rutiinia, olla olemassa. Ilman hevosia ihminen on puolikas, ainoa lohtu on se, että muistoja on yli sata prosenttia jokaisella säällä, vuodenaikojen vaihtuessa.

Mutta mikä murhe, että ruoho nukkuu tämän lumen alla eikä sitä kukaan keväällä odota nousemaan.

uma.aaltonen@pp.inet.fi